

494. MOLNÁR ERIK TÁVIRATA KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Budapest, 1948. június 30.)

Károlyi követ június 5-én¹ kezdődő héten jelentéstétel végett hazatérni szíveskedjék.

KÜM irattára. Párizsi táviratok (eredeti tisztázat)

¹ Nyilvánvaló elírás július helyett.

495. KÁROLYI MIHÁLY TÁVIRATA A MAGYAR KÜLÜGYMINISZTERIUMHOZ

(Párizs, 1948. július 3.)

Budapestre elutaztam.

KÜM irattára. Károlyi szem. dosszié (egykorú másolat)

496. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1948. július 3.)

Mellékelten tisztelettel felterjesztem Miniszter Úrnak Gyomai Imre sajtóattaché jelentését Balázs Béla számára rendezett sajtókonferenciáról.¹

MOL XIX-J-30-a 22. doboz (másodpéldány)

¹ A jelentés tárgya Balázs Béla részvétele a párizsi nemzetközi filmművészeti konferencián, illetve a követségben 1948. június 9-én tartott sajtókonferenciája. Károlyi nagy szabadságot adott munkatársainak, különösen az olyan kipróbáltaknak, mint Gyomai, mégis különös, hogy kommentár nélkül továbbított egy ilyen rosszindulatú jelentést. Gyomai láthatólag megsértődött, amiért Balázs őt nyilvánosan nevetségessé tette. Így Gyomai szükségét érezte jelenteni, hogy Balázs első dolga volt megkérni őt, szerezzen neki párizsi pornófényképeket, esetleg Balázs „gyerekes” hiúságát stb. Hangsúlyozza viszont: noha csak fél napja volt a sajtókonferencia megrendezésére. „még így is több, mint hatvan jó nevű filmkritikus és szakértő vett azon részt. Azok, akik a párizsi sajtóviszonyokkal tisztában vannak és ismerik a sajtó képviselőinek elfoglaltságát, nagyon jól tudják, hogy a sajtófogadásoknak, különösen ilyen speciális kérdésekről szóló sajtófogadásoknak legfeljebb húsz-huszonöt hallgatója szokott lenni”. A hallgatóság türelmesen követte Balázs közel kétórás előadását, „aki az öndicséret magasztos himnuszát két hosszú órán át zengte. Közben azonban az előadó nem feledkezett meg a tárgyáról sem, de két órán keresztül főképpen a saját érdemeiről és értékeiről beszélt. Szóáradata... gátakat törő volt”. Nyílt színi vitát rendezett a jelen levő Károlyival, Gyomai bevezető szavait pedig „szamárságnak és bolondságnak” nevezte. Ez feltehetőleg azzal volt kapcsolatos, hogy Gyomai őt a filmművészet enfant terrible-jének jellemezte a bevezetőben. Jelentése végén Gyomai felhívja „az illetékesek figyelmét... hogy prestige-ünk érdekében jobban válogassák meg a külföldre küldendőket. A külföldi kongresszusokon, vagy akármilyen hasonló akcióban részt vevők nem önmagukat, hanem az országot képviselik.”

497. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1948. július 3.)

Mellékelten felterjesztem Miniszter Úrnak Gyomai Imre követségi sajtóattaché feljegyzését Ordionival, a Quai d'Orsay sajtóosztályának egyik vezetőjével folytatott beszélgetésről. (5 példányban)¹

MOL XIX-J-30-a 19. doboz (eredeti)

¹ Gyomai – mellékelt jelentése szerint – egyebek mellett megragadta az alkalmat, hogy felvesse: nem lehet-e Budapesten megtartani a tervezett dunai konferenciát, melynek színhelye eredetileg Belgrád lett volna. Egyben érdeklődött Ordioni véleményéről a szovjet–jugoszláv szakítást illetően. Ordioni a friss szakítást befejezett tényként értékelte, okaként pedig – Gyomai szerint – Tito határtalan hatalomvágyát jelölte meg és azt a nagy anyagi és diplomáciai támogatást, amelyre a Nyugattól már ígéretet kapott.

Károlyi 1948. július 3. után szabadságra ment, a követséget szabadsága alatt mint ideiglenes ügyvivő Szakasits György tanácsos vezette. Szakasits július 17-én jelentést tett a Tájékoztató Iroda határozatának párizsi visszhangjáról (ugyanitt 1948/93), sokkal árnyaltabban, mint Gyomai, abból indulva ki, hogy a Nyugatot a nyílt szakítás nagyon meglepte, s ezért a sajtó nagyon eltérő értékeléseket tett közzé. A nem kommunista sajtó talán csak egyben azonos, mindnyájan kiemelik, hogy kolhozosítani akarták a jugoszláv mezőgazdaságot. A jugoszláv követség ki-tart Tito mellett, különösen Ristic követ, aki Szakasits szerint nem kommunista, de Tito személyes híve. (MOL XIX–J.30. 10. doboz 7/c) – Károlyi távollétében 1948. július 23-án a magyar és francia rádió műsorcseréje stb. együttműködési szerződést kötött, illetve akkor konkretizálták az 1947. augusztus 25-i előzetes megállapodást. Ezt Magyarország mondta fel 1950 elején.

498. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1948. július 3.)

Tisztelettel jelentem, hogy június 30-án ebédet adtam a követségen, amelyen megjelent Couve de Murville, a francia Külügyminisztérium politikai osztályának vezetője és felesége, Bonnefous, a Francia Nemzetgyűlés Külügyi Bizottságának elnöke, Curteis követségi titkár, a brit nagykövetség sajtóattaséja és felesége, Vollgruber osztrák követ, Lord Marley angol baloldali politikus és felesége és mások.

Ez alkalommal módomban volt hosszabb beszélgetést folytatni Couve de Murville-lel, akit francia politikai körökben általában úgy ítélnék meg, mint a francia Külügyminisztérium legtehetségesebb és legvilágosabban látó tisztviselőjét.

Beszélgetésünk során mindenekelőtt a más úton érkezett rendeletben felvetett, Dunai Konferenciára vonatkozó kérdésekre szerettem volna választ kapni tőle, de ebben az ügyben nem tudtam konkrét értesüléseket szerezni, mert Couve de Murville Alphand-hoz, a Quai d'Orsay gazdasági osztályának vezetőjéhez utasított. Ezzel kapcsolatban csupán annyit jegyzett meg, hogy Franciaország nincs érdekelve ebben a kérdésben, s különben sem hiszi, hogy a konferenciára most hamarosan sor kerül, mert hiszen a belgrádi események folytán komoly akadályok merültek fel. Tito és a Kominform összetűzése miatt a Dunai Konferencia valószínűleg bizonytalan időre elhalasztódik. Általában Franciaország a Duna szabaddá tétele mellett foglal állást – mondotta. Erre én megjegyeztem, hogy a Duna kérdésében elsősorban a part menti államok illetékesek. Nekünk sincs beleszólásunk abba, hogy mi történik a Mississippi körül. Nem vagyok ellene – folytattam –, hogy a nyugati államok forgalmat bonyolítsanak le a Dunán, de az ellenőrzés teljes mértékben ránk, dunai államokra tartozik. A Duna szabaddá tétele ellentétben állna jogos érdekeinkkel. Ezúttal megjegyeztem, hogy amennyiben Franciaország nincs érdekelve ebben a kérdésben, jó volna, ha bizonyos fokig támogatná a mi álláspontunkat. Ezzel a mondattal rátereltem a beszélgetést a döntő nemzetközi kérdésekre, és kifejtettem, hogy Franciaországnak elsőrangú érdeke, hogy ne folytasson egyoldalú politikát és bizonyos kérdésekben nyíltan kifejezést adjon saját elgondolásainak. – „Ha például a dunai kérdésben támogatnának bennünket, ezzel tanújelét adnák annak, hogy nem mindenben követik az amerikai külpolitikát.” Couve de Murville egy „on verrá”-val¹ tért ki, de nem adott tagadó választ. „Nem félnek attól” – kérdeztem –, „hogy az Egyesült Államok az Önök feje fölött megegyezik a Szovjetunióval, és ezzel Franciaország egyoldalú politikájának áldozatául esik?” – „Oui, nous avons très peur de cela”² – felelte kertelés nélkül. Aznap délután újra találkoztam vele a kínai nagykövetné fogadásán, ahol folytattam vele a beszélgetést, és ezt a kijelentését megismételte. „Nous sommes très sensibles